

„Engedd, hogy csináljam és megértem!”

*IKT eszközök az ének-zene órán és/vagy éneklés?**

BETLEHEM MÁRTA

martabetlehem@gmail.com

PTE Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola

„A jó tanítás interaktív, egyénileg vonja be a gyereket a folyamatba, s minden érzékre hat, vagyis megfelel a gyerek személyiségének.”

(Molcolm Gladwell)

Miért csináljam?

Akik nem haladnak a korrallal, a Kodály Zoltán nevéhez fűződő zenepedagógiai módszer „leértékelésének” tartják az IKT-eszközök használatát az énekórákon. Természetesen a zenei tevékenységnek kell a középpontban állnia, de a hagyományos zenetanítási módszereket kiegészíthetjük a digitális eszközök használatával, eleget téve a NAT-ban előírt digitális kompetencia fejlesztésének is. Az IKT-eszközök használata bővíti az oktatás lehetőségeit, és mert munkánkban egyre nagyobb kihívást jelent a gyermekek figyelmének fenntartása, szükségünk van olyan módszerek alkalmazására, ami leköti a diákok figyelmét úgy, hogy közben aktívan részt vesznek az órán, fejlődnek képességeik, feloldódnak szorongásaik (az énekelni nem tudó, vagy ritmuskészséggel nem rendelkezők esetén). Az interaktív módszerekre épülő, cselekedtető tanulás a passzív tanulót is aktívvá teszi, és mivel a tanteremben rendelkezem az ehhez szükséges eszközökkel, kerestem ilyen lehetőségeket a gimnáziumi ének-zene órákon, és szeretnék néhányat a gyakorlatban is bemutatni a konferencián. Az órák ezen részein a látvány, a tudásbázisok és a virtuális zenei könyvtár használata, az „ötletelés” és megvalósítás dominál, ugyanakkor természetesen nem felejtődik el a közös éneklés, zenélés, hiszen az IKT eszközeinek és módszereinek alkalmazása csak a hagyományos pedagógiai módszerekkel együtt lehet hatékony. Az interaktív tábla, az okostelefonok számtalan lehetőséget nyújtanak mindehhez, melyek megfelelő arányú órai alkalmazása elmélyíti a zenei ismereteket, fejleszti a zenei képességeket.

* Jelen tanulmány megjelenik A fény éve nem fényévre: Hagyományok és újítások a köznevelésben és a gyakorlati képzésben – Vezető pedagógusok és szakmódszertanok országos módszertani konferenciájának konferenciakötetben 2015. október 9–10.

Miért szeretem az IKT használatát az ének-zene órákon is?

- A pedagógiai munkában nagy kihívást jelent a diákok figyelmének fenntartása, az érdeklődésük felkeltése, ezért szükségessé vált olyan módszerek alkalmazása, amivel ezek elérhetőek.
- Növelhető az órán az interaktivitás: a hagyományos forma mellett a cselekvéses tanulással fejleszhető, módosítható, hatékonyabbá tehető az ismeretszerzés.
- Az önálló ismeretszerzés segíti a kritikai tudás fejlesztését is (gondoljunk csak pl. a Wikipédia mindenki által szabadon építhető tartalmának értékelésére, kritikai felhasználására), mert a hatalmas ismeretanyagból maga válogat a tanuló. (Alkalmazása a tanár részéről gondos előkészítést és irányítást igényel.)
- A hagyományos tanulás során a diák „csak” befogadó, míg az interaktív módszerekkel aktívvá tehető.
- Az aktivitás alapfeltétele, hogy a résztvevők cselekvően használják a tudásukat, ez pedig lehetőséget biztosít számukra kreativitásra.
- Bár az IKT órai alkalmazásai, használata a pedagógustól bizonyos szaktudást, több felkészülési időt igényel, mégis megéri a tanári időráfordítást.
- Az interneten gazdag, dinamikus, mindig megújuló, aktuális anyagok érhetőek el (nehézebb az eligazodás, ezért fontosak a tanári „útbaigazítások”).
- Új tanári szerepet vár el az alkalmazása (a tanár facilitátor, moderátor lesz az órák egyes részében), ezáltal én is folyamatosan megújulok (és feltöltődöm), újabb és újabb tapasztalatokra, ötletekre, és a tanulók munkája révén új ismeretanyagra tehetek szert, tehát én is tanulok.

Mire használom az IKT eszközöket?

Interaktív tábla az ének-zene órákon

- Zenehallgatás – a zenei felvételeknél a látvány megsokszorozza az élményt (hangszerismeret, tánc, díszlet-jelmez, feldolgozás...) – koncertszerű élmények a YouTube használatával. Csak néhány példa:

Ravel: Bolero

<https://www.youtube.com/watch?v=KK23BhEQVyU> (Hangszerismerethez is kiváló.)

<https://www.youtube.com/watch?v=FWZ1xnscVCQ> (Balett)

Bartók Béla: A Kékszakállú herceg vára

<https://www.youtube.com/watch?v=Tllv7GMJuAk> (Látványos, az aláírt magyar szöveg könnyebbé teszi a megértést.)

Vivaldi: A négy évszak

<https://www.youtube.com/watch?v=iT8o9Fs6BVc> (A homok-animációt szeretik a diákok)

Beethoven: VI. Pastorale szimfónia

https://www.youtube.com/watch?v=l_EDBM1tOEo (A Disney Stúdió által készített rajzfilm az egyes tételekhez nagyon kifejező és élvezetes)

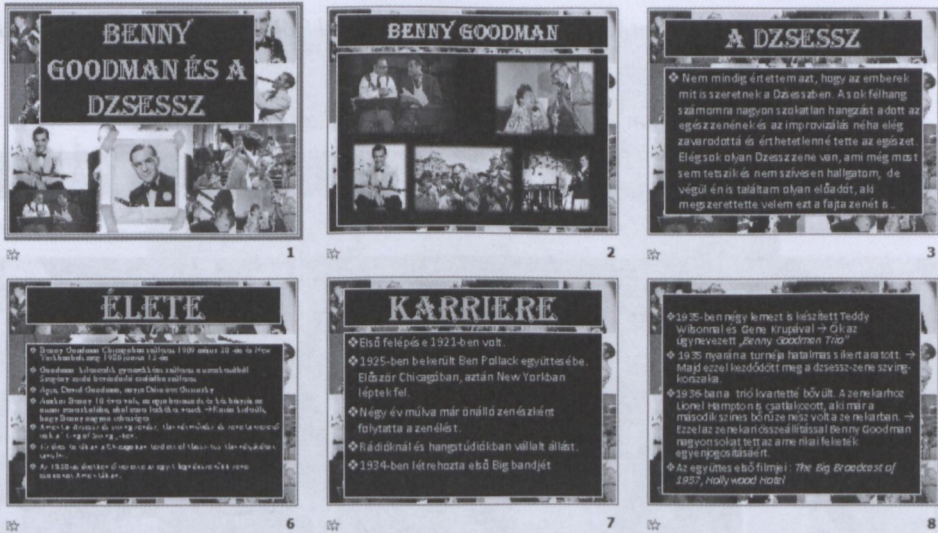
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei

<https://www.youtube.com/watch?v=DXy50exHjes>

Erkel Ferenc: Bánk bán – részletek a filmből (magyar felirattal)

<https://www.youtube.com/watch?v=Y9dSBzkyOCK>

- Prezentációk készítése PPT, Prezi programokkal: A zeneszerzők életének, munkásságának áttekintése sokkal látványosabbá és érdekesebbé válik – ez sokszor a tanulók önálló, páros vagy csoportmunkájára építem, önállóan keresnek egy-egy zeneszerzőre, vagy zeneműre (pl. keletkezésének története, élete), ezáltal saját összeállításokat készítenek diákjaim.

1. kép A diákok prezentációi

Ugyanakkor én is szívesen készítek prezentációt 1-1 zenetörténelmi kor bemutatására is (pl.: barokk képzőművészet, divat, ételek...), zenemű elemzésére, szemléltetésére (pl. kotta az interaktív táblán).

- Több tanítványom használja az ingyenes zeneszerző és kottaszerkesztő szoftvert, a *MuseScore*. Műveiket gyakran megmutatják osztálytársaiknak, és közösen értékelik az elkészült alkotásokat. A szoftver széles lehetőséget biztosít használójának, mert ismeri pl. a gitártablaturát, az ütőhangszeres lejegyzéseket, a pontos ritmusokat, a kották hiteles megjelenítését: <https://musescore.org/hu/let%C3%B6lt%C3%A9s>

Internet

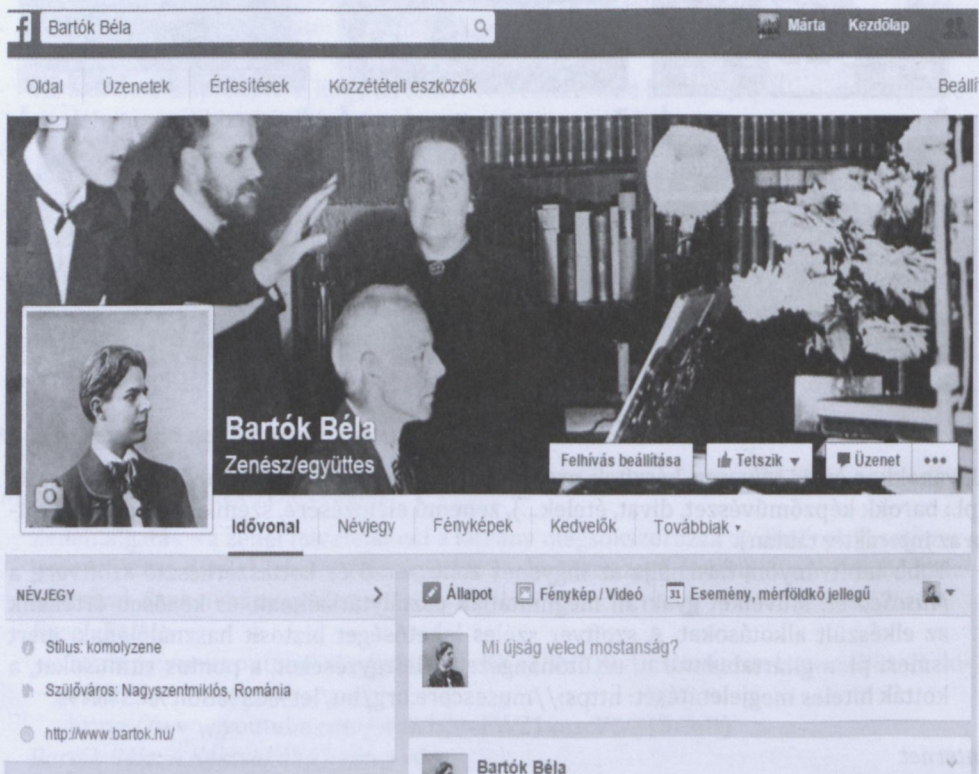
- *Kották letöltése* – gyakran használok szemléltetéshez, zeneelméleti fogalmak gyakorlati bemutatásához vagy órai hangszeres előadáshoz. Néhány lehetőség: <http://www.free-scores.com/>, <http://hu.scorser.com/D/Kotta.html>, <https://musopen.org/>, <http://hangtarnok.hu/2014/10/08/ingyenes-kottak-a-neten>
- *Tanulói munkák megosztása* – kép, videó, link formájában.
- *Lapozható könyv készítése az ingyenes FlipSnack program használatával*, páros munkával.

Egyre többen használják az online lapozható e-könyveket. A *FlipSnack* program egyszerű kezelőfelületének segítségével ilyeneket tanulóinkkal is készíthetünk az órán (akár házi feladatként). Ennek ingyenes változata is megtalálható a weben (<http://www.flip>

snack.com). Regisztráció után, vagy a már működő Facebook profiljukkal diákjaim szebb-nél szebb és informatívabb kiadványokat készítenek. Az anyagot PDF formátumban kell elkészíteni, amit feltöltéskor a szolgáltatás automatikusan konvertál. Használhatjuk projektek elkészítéséhez, és feltöltés után a végén kapott link segítségével (ha szeretnénk) bárki számára hozzáférhetővé tehetjük a munkákat.

Feladat: *Készítsetek lapozható e-bookot Schubert: A Rémkirály című művéhez! Használjátok a dal szövegét és az interneten található illusztrációkat, képeket!*

- *Zeneszerzők a Facebookon* – profilok létrehozása (pl. Bartók Béla).

2 kép Zeneszerzői profil a Facebookon

Miután tanítványaim közül szinte mindenki használja a közösségi oldalt, kitaláltuk, hogy hozzunk létre zeneszerzőknek és zenei szereplőknek is oldalakat. Így született meg elsőként Bartók Béla oldala, majd Bánk báné.

- *Europass önéletrajzok készítése*

Nagy sikere volt az Erkel Ferenc számára elkészített Europass önéletrajznak, amit kis-csoportban készíttettek diákjaim. Nagyon ötletes és eredeti megoldások születtek, nagyon élvezték a közös munkát, aminek eredménye kreatív együttműködés és csoportviták után (közben) született meg.

Okostelefon

- Érdekességek keresése az órai anyaghoz (szorgalmi feladatokhoz) az interneten.
- Csoportmunkákhoz is sokszor alkalmazom – órai kiselőadások, beszámolók készítése.
- Órai feladatok megoldására is jól használható (zenei vetélkedők a tanórákon): pl. Liszt Ferenc tanításához (egyéni vagy páros munkaformában javaslom).

3. kép A diákok munka közben

Feladat: Keresd meg, hogy mi bennük a közös!

Értékelés: Jó válaszonként 1-1 pont (összesen 12 pont).

1. Munkácsi Mihály, Ilja Rjepin, Barabás Miklós (Készítettek Liszt Ferencről portrét)
2. Karl Czerny, Antonio Salieri (Liszt tanárai voltak)
3. Thomán István, Hans Bülow, Zichy Géza, Saint-Saëns (Liszt tanítványai voltak)
4. Sigismund Thalber, Liszt Ferenc (Koruknak híres zongoravirtuózai voltak)
5. Zeneakadémia, nemzeti zenede, Operaház (kapcsolatban voltak Liszttel még életében)
6. Joseph Haydn és Liszt Ferenc (Kismarton vagy Esterházy Miklós)
7. Amit a hegyen hallani és a Mazeppa Liszt két szimfonikus költeménye (Mindkettőt Victor Hugo irodalmi alkotása ihlette.)
8. Szózat, Himnusz (Mindkettőhöz írt parafrázist.)
9. Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Ábrányi Kornél (A Magyar Királyi Zeneakadémia első voltak: elnök, igazgató, főtitkár.)
10. Lohengrin, Tannhäuser, Bolygó hollandi (Mindhárom Wagner operát Liszt mutatta be.)
11. Weimar, Róma, Budapest (Ez a három város határozta meg Liszt életét.)
12. Liszt Faust szimfóniája és Beethoven IX. szimfóniája (Mindkettő utolsó tételében megjelenik az énekhang.)

Összegezve: Az általam említett néhány példa természetesen csak töredéke azoknak az ötleteknek, amire lehetőséget ad számunkra az IKT alkalmazása az órákon. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy az ének-zene órák nem nélkülözhetik a tanár személyes jelenlétét, példáját, varázsát a zenei átadásban, élménynyújtásban, a folyamatos képesség- és készségfejlesztésben, de kiváló lehetőséget nyújtanak az IKT-eszközök ezek elmélyítéséhez, a tanulók motiválttá tételéhez, önálló ismeretszerzéséhez, a tananyag sok szempontú megközelítéséhez, és az órák színössé, változatossá tételéhez. Tartsuk tehát mindig szem előtt óráinkon *Kung Fu-Ce* tanítását:

*„Mondd el és elfelejtem!
Mutasd meg és megjegyzem!
Engedd, hogy csináljam és megértem!”*

4. kép Motiváló eszközök munka közben

EUROPASS ÖNÉLETRAJZ - ERKEL FERENC

10. F osztály 1. csoport

 <p>Europass Önéletrajz</p>			
Személyi adatok			
Vezetéknév(ek) / Utónév(ek)	Erkel Ferenc		
Cím(ek)	9. Hunyadi utca 1174, Budapest, Magyarország		
Telefonszám(ok)	06/1/6303248	Mobil:	Ilyen készülék létezéséről nem tudok.
Fax(ok)	06/1-630-3223		
E-mail(ek)	Erkel.feri@freemail.com		
Állampolgárság	magyar		
Születési dátum	1810. november 7.		
Neme	Férfi		
Betölteni kívánt munkakör / foglalkozási terület	<i>Magyar Királyi Zeneakadémia igazgatói posztja</i>		
Szakmai tapasztalat	Kolozsváron kezdtem a zongoratanári pályát. Magántanárként dolgoztam Nagyváradon, majd Zenemesterként Szemeréden. A szemerédi udvarban voltam zenetanár, Budapesten pedig a Budai Magyar Színház Színjátszó Kör karmestere lettem. A Pesti Városi Német Színházban karmesterkedtem. Közvetlen ez után lettem karnagy a Pesti Magyar Színházban. Jelenleg a Pesti Magyar Színház igazgatója vagyok.		
Időtartam	1928 elején kezdtem az oktatást, 1834-1835-ig Szemeréden tanítottam, innen 1835-ben kerültem át a fővárosba. 1837-ig voltam a Pesti Városi Német Színháznál. Ez után, 1837-ben lettem a Pesti Magyar Színház igazgatója. Jelenleg is itt dolgozom.		

Foglalkozás / beosztás	Zenetanár, karmester, zenemester				
Főbb tevékenységek és feladatkörök	Karmesterként színjátszó kört vezettem, zenetanárként iskolásokat és gyermekeket tanítottam zongorán és orgonán játszani.				
A munkáltató neve és címe	Stanlein Staaenstein Grófnő, Szemeréd, Staaenstein Kastély; Simontsics János, 1192, Piac utca 6.; Alexander Schmidt, lakcíme nem ismert; Rosty Albert 1165 Futórozsa utca 14.;				
Tevékenység típusa, ágazat	Kolozsváron és Szemeréden alkalmazott magántanárként, Budapesten a karmesteri állásoknál alkalmazottként, majd a Pesti Magyar Színházban igazgatóként tevékenykedtem (és tevékenykedem).				
Tanulmányok	Nagyvárad Református Gimnázium; Pozsonyi Bencés Kolostori Gimnázium				
Időtartam	1820-1822; 1822-1825				
Végzettség / képesítés	Karmester, zongoraművész, zeneszerző				
Főbb tárgyak / gyakorlati képzés	Zongora, orgona és rövidebb ideig karmesteri képzés				
Oktatást / képzést nyújtó intézmény neve és típusa	Nagyvárad Református Gimnázium; Pozsonyi Bencés Kolostori Gimnázium				
Országos / nemzetközi besorolás					
Egyéni készségek és kompetenciák	Kitűnő és elismert sakkjátékos.				
Anyanyelv(ek)	magyar				
Egyéb nyelv(ek)	A magyart leszámítva más nyelven nem beszélek.				
Önértékelés	Szövegértés		Beszéd		Írás
Európai szint (*)	Hallás utáni értés	Olvasás	Társalgás	Folyamatos beszéd	
Nyelv					
Nyelv					
Társas készségek és kompetenciák	Jól alkalmazkodom, vezetőként pedig határozottan cselekszem. Jól bánok gyerekekkel.				
Szervezési készségek és kompetenciák	Jó vezetői készségek, csapatmunkában kiemelkedő.				
Műszaki készségek és kompetenciák	Ismertesse ezeket a kompetenciákat és jelezze, hol sajátította el őket. (Törölje a rovatot, ha nem szükséges, ld.: kitöltési útmutató.)				
Számítógép-felhasználói készségek és kompetenciák	Nem tudom, mi az a számítógép, de jól bánok az írógéppel, szükségszerűen a gyorsírásban is jó vagyok.				

Művészi készségek és kompetenciák	Zongoraművészi és zeneszerzői képzést kaptam, játszom alapszinten orgonán és zongoravirtuózként ismernek el.
Egyéb készségek és kompetenciák	Elismert sakkjátékos, autodidakta módon fejleszttem ez irányú tudásomat.
Járművezetői engedély(ek)	Szekér, valamint hintóvezetési és tartási engedély.
Kiegészítő információk	Írtam 10 operát, kantátákat, dalokat, színpadi zenéket
Mellékletek	Az operáim szöveggönyvei és partitúrái

IRODALOM

- Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára [https://www.youtube.com/watch?v=Tllv7GMJuAk - 2015.08.15.]
- Bolshoi Bolero Sergei Radchenko Elena Kholina Alexander Lavrenjuk
[https://www.youtube.com/watch?v=FWZ1xnsVCQ - 2015. 08. 15.]
- Erkel Ferenc: Bánk bán [https://www.youtube.com/watch?v=Y9dSBzkyOck - 2015. 08. 15.]
- Europass [http://europass.hu/europass-oneletraiz - 2015. 04. 15.]
- Flipsnack [http://www.flipsnack.com - 2015. 08. 17.]
- Free-scores-com [http://www.free-scores.com/ - 2015. 08. 15.]
- Hangtárnok - Az egri Bródy Sándor Könyvtár Zenei gyűjteményének blogja
[http://hangtarnok.hu/2014/10/08/ingyenes-kottak-a-neten - 2015. 08. 15.]
- Leopold Stokowski [https://www.youtube.com/watch?v=_EDBM1tOEo - 2015. 08. 15.]
- Maurice Ravel BOLERO - Wiener Philharmonic [https://www.youtube.com/watch?v=KK23BhEQVyU - 2015. 08. 15.]
- Vivaldi - Tavasz [https://www.youtube.com/watch?v=iT8o9Fs6BVc - 2015. 08. 15.]
- MuseScore Software [https://musescore.org/hu/let%C3%B6lt%C3%A9s - 2015. 08. 15.]
- Music Catalog [https://musopen.org/ - 2015. 08. 15.]
- Mussorgsky: Pictures at an Exhibition . [https://www.youtube.com/watch?v=DXy50exHjes - 2015. 08. 15.]
- ScorSer [http://hu.scorser.com/D/Kotta.html - 2015. 08. 15.]